

การศึกษาอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรม
ของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ่งเต๋อเจิ้น
A Study of Art Identity and Cultural Meaning
of Jingdezhen Human-shaped Porcelain Sculptures

ซูจิ่ง จ้าว / Shujing Zhao¹

จันทนา คชประเสริฐ / Jantana Khochprasert²

ภรดี พันธุ์ภากร / Poradee Panthupakorn¹

Received: Feb. 23, 2024 Revised: Apr. 9, 2024 Accepted: May 31, 2024

บทคัดย่อ

จิ่งเต๋อเจิ้นเป็นเมืองแห่งศิลปะเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงระดับโลก ถือเป็นนครเครื่องเคลือบที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน จึงอุทิศไปด้วย ศิลปะเครื่องเคลือบดั้งเดิมหลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคืองานประติมากรรม เครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในประเภทของศิลปะเครื่องเคลือบ ดั้งเดิมที่มีความพิเศษจำเพาะของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม ดั้งเดิมที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่และมีความเป็นขนบธรรมเนียมพื้นบ้าน ที่แข็งแกร่ง โรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของ เมืองจิ่งเต๋อเจิ้น เป็นพื้นที่โรงงานของเมืองเพียงแห่งเดียวในบรรดาโรงงาน เครื่องเคลือบของรัฐ 10 อันดับแรกในจิ่งเต๋อเจิ้นที่ยังคงดำเนินกิจกรรมการผลิตอยู่ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรม

¹คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

²คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

²Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University

ของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ่งเต๋อเจิ้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ่งเต๋อเจิ้น โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาทางเอกสารและการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามที่โรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ่งเต๋อเจิ้นพบว่า 1) อัตลักษณ์ทางศิลปะของประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ่งเต๋อเจิ้นล้วนมีต้นกำเนิดมาจากวัฒนธรรมและความเชื่อของชนชาติจีน โดยสะท้อนให้เห็นผ่านลวดลายซึ่งปรากฏบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของงานประติมากรรม รูปทรงมีรากฐานมาจากศิลปะประติมากรรมจีนโบราณและมีรสนิยมทางสุนทรียภาพแบบพื้นบ้านและศิลปะ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผ่านเทคนิคการพิมพ์แบบดั้งเดิมและเทคนิคการเขียนสีบนเครื่องเคลือบ 2) ความหมายทางวัฒนธรรมมีการสื่อถึงความเป็นสิริมงคล การแสดงความเคารพต่อบุคคลในผลงานและการแสดงออกถึงการสืบทอดทางเทคนิค งานวิจัยนี้มีส่วนช่วยให้ผู้คนรับรู้และเข้าใจถึงศิลปะงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น รวมถึงส่งเสริมการสืบสานและการพัฒนาศิลปะประติมากรรมเครื่องเคลือบดั้งเดิมของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น อีกทั้งมีบทบาทสำคัญเชิงบวกในการรักษาความหลากหลายของงานหัตถศิลป์จีนดั้งเดิม

คำสำคัญ : โรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบ ประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรม

Abstract

Jingdezhen is the city of world-class reputation for porcelain art. As the porcelain city with long history, it is full of traditional porcelain art in various forms. One of them refers to human-shaped porcelain sculptures, a type of traditional porcelain art with the

unique identity of Jingdezhen. These sculptures are regarded as a traditional cultural treasure with local identity and strong local customs. The porcelain sculpture factory is located in the eastern region of Jingdezhen. It is the only one factory out of top 10 state porcelain factories that has still been available up until the present days. The objective of the research on “A Study of Art Identity and Cultural Meaning of Jingdezhen Human-shaped Porcelain Sculptures” was to analyze the art identity and the cultural meaning of Jingdezhen human-shaped porcelain sculptures. Documentary research and field survey at the factory were used for collecting data about porcelain sculptures.

The results of the study of the art identity and the cultural meaning of Jingdezhen human-shaped porcelain sculptures revealed that: 1) The art identity of Jingdezhen human-shaped porcelain sculptures was totally originated from Chinese culture and beliefs, reflected through patterns on costumes of those sculptures. Their shapes were based on ancient Chinese sculptural art and native aesthetic taste. The art was reflected through traditional printing and coloring techniques on porcelains. 2) The cultural meaning implied good fortune as well as respect to persons in workpieces, and it expressed technical inheritance. This research helps promoting recognition and understanding, inheritance to next generations, and development of the art of Jingdezhen human-shaped porcelain sculptures. Moreover, a key positive role of this research is to preserve the diversity of traditional Chinese craftsmanship.

Keywords : Porcelain sculpture factory, human-shaped porcelain sculptures, art identity and cultural meaning

บทนำ

จิ้งเต๋อเจิ้นเป็นเมืองแห่งศิลปะเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงระดับโลก ถือเป็นนครเครื่องเคลือบที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานจึงอุดมไปด้วยศิลปะเครื่องเคลือบดั้งเดิมหลากหลายรูปแบบ งานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เป็นหนึ่งในบรรดาศิลปะประติมากรรมเครื่องเคลือบหลากหลายประเภทของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น งานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจิ้งเต๋อเจิ้นมีต้นกำเนิดมาจากชิ้นงานขนาดเล็กที่สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคปั้นแกะสลักเครื่องเคลือบเอกรงค์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง หยวน จินเมื่อสมัยช่วงราชวงศ์หมิงและชิง จึงเกิดการพัฒนาและนำไปสู่การกำหนดรูปแบบศิลปะและเทคนิคที่ใช้สร้างสรรค์ จนกลายเป็นงานประติมากรรมเครื่องเคลือบขนาดใหญ่ที่สามารถแกะสลักรูปทรงท่วงท่าได้อย่างหลากหลาย และแต่งเติมความสวยงามด้วยเทคนิคเขียนสีบนเครื่องเคลือบหลากรูปแบบ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1913 โหยว ฉางจื่อ ประติมากรเครื่องเคลือบชาวฝูเจี้ยนได้เดินทางมายังเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น “ภายหลังจากที่มาถึงเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น โหยวฉางจื่อได้นำเทคนิคการขึ้นรูปงานประติมากรรมเครื่องเคลือบที่ตนเชี่ยวชาญผสมผสานเข้ากับเทคนิคดั้งเดิมของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น งานประติมากรรมเครื่องเคลือบที่สร้างสรรค์ขึ้นไม่เพียงขึ้นรูปด้วยเทคนิคขึ้นรูปแบบสำนักศิลปะเหอเฉิงแห่งฝูเจี้ยน แต่ยังมีการบูรณาการร่วมกับศิลปะการตกแต่งเขียนสีบนเครื่องเคลือบ” (Cao & Chen, 2008, P.58) ภายใต้อาการสืบสานเทคนิคเชิงช่างด้วยระบบสืบทอดแบบอาจารย์ ลูกศิษย์ จึงทำให้รูปแบบศิลปะงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ดั้งเดิมของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นจิ้งค้อย ๆ ก่อตัวและพัฒนาจนสมบูรณ์

โรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1956 เป็นกิจการรัฐวิสาหกิจในท้องถิ่นที่เกิดจากการรวมตัวของสหกรณ์ศิลปะ สหกรณ์งานประติมากรรม และสหกรณ์งานหัตถศิลป์ประจำเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ภายหลังจากการก่อตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โรงงานแห่งนี้ได้กลายเป็นโรงงานรัฐวิสาหกิจที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตงานประติมากรรมเครื่องเคลือบนานาประเภท ประเภทงานประติมากรรมที่ถือเป็น

อัตลักษณ์ของโรงงานประติมากรรมแห่งนี้คืองานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ ซึ่งผลงานโดดเด่น ได้แก่ “งานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปเจ้าแม่กวนอิมปางประทับบนหงส์ประทานบุตร” “งานประติมากรรมเทพธิดาโปรยดอกไม้” “เทพธิดาฉางเอ๋อร์ลอยสู่ดวงจันทร์” “ขุนนางองค์สามสังหารปีศาจกระดูกขาว” และ “เทพธิดาหมากูอวยพรวันเกิด” งานประติมากรรมเครื่องเคลือบขนาดใหญ่ที่สุดที่โรงงานเคยผลิต คือ งานประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่ถึง 62 นิ้ว ส่วนผลงานขนาดเล็กที่สุดที่เคยผลิตอยู่ที่ประมาณ 6 นิ้ว เทคนิคตกแต่งที่ใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ เทคนิคเคลือบสีอุณหภูมิสูง เทคนิคเขียนสีใต้เคลือบ 5 สี (Wǔcǎi 五彩) เทคนิคเขียนสีลายครามผสมสีกระด้าง (Dòucǎi 斗彩) เทคนิคเขียนสีนุ่ม (Fěncǎi 粉彩) เทคนิคเขียนสีโบราณ (Gǔcǎi 古彩) ตลอดจนเทคนิคชุบเงินหรือทอง ในช่วงปีทศวรรษที่ 1980 ขนาดการผลิตงานประติมากรรมเครื่องเคลือบทุกประเภทของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นพุ่งสูงขึ้นถึงขีดสุด นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์งานประติมากรรมเครื่องเคลือบสำหรับตกแต่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนามีการส่งออกไปได้ไกลถึงประเทศสิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนสำคัญต่อรายได้ส่งออกของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น (Huang, 2015)

ทว่าเนื่องด้วยการส่งเสริมจากนโยบายระดับชาติว่าด้วยธุรกิจอิสระ (Self-employed) ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ทำให้โรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นเปลี่ยนจากโรงงานรัฐวิสาหกิจกลายเป็นธุรกิจเอกชนในระบบให้เช่าและรับเหมาการผลิต ทั้งยังส่งผลให้พนักงานในโรงงานจำนวนมากเริ่มต้นประกอบธุรกิจส่วนตัว แต่มีพนักงานบางส่วนที่ยังคงอยู่และทำงานสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดั้งเดิมที่โรงงานแห่งนี้ต่อไป ในขณะที่บางส่วนเริ่มสร้างสรรค์และผลิตงานประติมากรรมเครื่องเคลือบสมัยใหม่ ในท้ายที่สุดโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นจึงได้เริ่มก้าวเข้าสู่เส้นทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุตสาหกรรม กอปรกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลกและอิทธิพลของแนวคิดศิลปะสมัยใหม่ ศิลปินและผู้ประกอบการ

ต่างถิ่นจำนวนมาก จึงแห่แหนเดินทางมายังโรงงานแห่งนี้ เพื่อเข้าอาคารโรงงาน ที่มีอยู่แต่เดิมและใช้เป็นร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปะเครื่องเคลือบสมัยใหม่ หรือสถานปฏิบัติงานศิลปะเครื่องเคลือบส่วนบุคคล ดังนั้น ช่างฝีมือด้านงาน ประติมากรรมเครื่องเคลือบดั้งเดิมที่มีประสบการณ์บางส่วนจึงวางมือไม่สร้างสรรค์ หรือผลิตผลงานอีกต่อไป จำนวนหนุ่มสาวรุ่นใหม่เข้ามาสืบสานองค์ความรู้ใน รูปแบบการฝากตัวเป็นอาจารย์ ลูกศิษย์ยังลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ ศิลปะประติมากรรมเครื่องเคลือบดั้งเดิมของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบ เมืองจิ้งเต๋อเจิ้นที่ครั้งหนึ่งเคยรุ่งโรจน์ได้รับผลกระทบจากตลาดศิลปะเครื่องเคลือบ สมัยใหม่ และเผชิญกับสถานะตลาดหดตัว (Market Shrink) การสืบสานที่อ่อนแอ รวมถึงการสลายตัวทางวัฒนธรรม

นักวิชาการชาวจีน เซี่ย เสวียปิง ได้กล่าวไว้ว่า “เอกลักษณ์ประจำ ภูมิภาคของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นเป็นอัตลักษณ์ เชิงพื้นที่ประการหนึ่งที่ทำให้งานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น แตกต่างจากงานในภูมิภาคอื่น ๆ ” (Xia, 2019, P.4) งานประติมากรรม เครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เป็นหนึ่งในงานประติมากรรมเครื่องเคลือบที่มี เอกลักษณ์โดดเด่นที่สุด ผลิตโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมือง จิ้งเต๋อเจิ้น ประเทศจีน อัตลักษณ์ด้านรูปทรงมีลักษณะคล้ายคลึงกับศิลปะ ประติมากรรมเครื่องเคลือบทั่วไป ทว่าอัตลักษณ์ด้านเทคนิคมีเอกลักษณ์ที่ โดดเด่นอย่างมาก

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงใช้ศิลปะประติมากรรมเครื่องเคลือบ รูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น เป็นจุดมุ่งหมายในการวิจัย ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านรูปทรง ลวดลายตกแต่ง และเทคนิคของงานประติมากรรม ผ่านวิธีวิจัยทางเอกสาร และวิธีวิจัยภาคสนาม หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ คุณค่าทางศิลปะของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดย โรงงานแห่งนี้ทั้งในด้านวัฒนธรรมสืบทอดดั้งเดิมของจีนและวัฒนธรรมจีน พื้นบ้าน ซึ่งการวิจัยนี้ไม่เพียงสามารถกระตุ้นความสนใจและความคิดของผู้คน

เกี่ยวกับศิลปะประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจันทบุรีได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมแรงบันดาลใจเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านงานหัตถศิลป์ดั้งเดิมของจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์ (Content analysis) และสังเคราะห์ (Synthesis) เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษาแล้วนำเสนอเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การวิจัยทางเอกสาร

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่เป็นรูปภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ จากนั้นวิเคราะห์และสรุปอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์เมืองจันทบุรี

2. การวิจัยภาคสนาม

ลงพื้นที่สำรวจที่พิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบจีนจันทบุรี พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมเครื่องเคลือบ เพื่อรวบรวมภาพถ่ายประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปบุคคลที่มีการจัดเก็บจากทางราชการ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งลงพื้นที่ไปยังโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเพื่อทำความเข้าใจกับอัตลักษณ์ทางเทคนิคและวิธีการตกแต่งประติมากรรมเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น แสดงออกผ่านอัตลักษณ์ด้านลวดลายตกแต่ง รูปทรงและเทคนิคเป็นหลัก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. อัตลักษณ์ทางศิลปะ

1.1 อัตลักษณ์ด้านลวดลายตกแต่ง

อัตลักษณ์ด้านลวดลายตกแต่งที่โดดเด่นที่สุดในงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น แสดงให้เห็นในองค์ประกอบส่วนเครื่องแต่งกายเป็นหลักลวดลายเขียนสีที่ตกแต่งอยู่บนส่วนเสื้อผ้าเป็นองค์ประกอบที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของผลงาน ลวดลายตกแต่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่ ลายค้ำจวาง ลายผลท้ออายุยืน ลายใบไม้ ลายเมฆ ลายนกกระเรียน และลายหรรู้ ซึ่งมักแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และแสดงออกผ่านคำพ้องเสียง

1.1.1 การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์

วิธีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ต้องอาศัยพลังการเชื่อมโยงทางความคิดเพื่อนำเสนอและขยายต่อยอดจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง โดยผ่านคุณลักษณะทางธรรมชาติเอกลักษณ์ทางสัณฐานวิทยาของบางสิ่งหรือรายละเอียดเรื่องราวตามตำนานเรื่องเล่า กล่าวได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะและเอกลักษณ์ทางสัณฐานวิทยาของพืชและสัตว์ในธรรมชาติในการสื่อถึงความหมายแฝง เช่น ชีวิตที่ยืนยาว การมีบุตรหลานจำนวนมาก ความรักใคร่ปรองดองระหว่างสามีกับภรรยา ฯลฯ ทั้งนี้ชาวจีนในสมัยโบราณมักใช้พืชที่มีเมล็ดเป็นจำนวนมาก เช่น ทับทิม ถั่ว ฝักบัวเป็นปัจจัยเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึง “การอวยพรให้มีบุตรเต็มบ้านหลานเต็มเมือง” มีเทวดานางจีนสมัยโบราณที่เล่าถึง “เจ้าแม่หวังหมู่ที่มีอายุยืนยาวหลังได้สวดยูกท้อในสวนป่าท้อ” ซึ่งลูกท้อถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยเชิงสัญลักษณ์สื่อถึง “การมีอายุยืนยาว”

แนวคิดออกแบบการตกแต่งงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ด้วยเทคนิคเขียนสีนูน (Fěncǎi 粉彩) และเทคนิคเขียนสีโบราณ (Gǔcǎi 古彩) ของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นมีรูปแบบภาพลวดลายตกแต่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่ ลายใบไม้ ดอกเหมย เห็ดหลินจือ ลูกท้อ และน้ำทะเล โดยการเลือกใช้ลวดลายต่าง ๆ จะพิจารณาจากปัจจัยด้านภาพลักษณ์ คุณลักษณะของเสื้อผ้า เพศ ตำแหน่ง อายุ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผลงานที่ต้องการสร้างสรรค์ เช่น งานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับศาสนา “เทพโหว่ชิงกิง” บริเวณส่วนเสื้อมักเลือกใช้ลายลูกท้อ (ดังภาพที่ 1) เนื่องจากภาพลักษณ์ของเทพโหว่ชิงกิง คือ เทพเจ้าผู้ประทานอายุขัยอันยืนยาว งานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปเทพโหว่ชิงกิงจึงมักนิยมมอบให้ผู้สูงอายุเพื่อแสดงความเคารพรัก ความปรารถนาดีต่อผู้หลักผู้ใหญ่ตามวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม รวมถึงยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมสิริมงคล

ภาพที่ 1 ลายลูกท้อที่ปรากฏบนงานประติมากรรม
(ที่มา : ซูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023a)

1.1.2 การแสดงออกผ่านคำพ้องเสียง

วิธีการแสดงออกผ่านคำพ้องเสียงเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากที่สุด ในวัฒนธรรมสิริมงคลดั้งเดิมของจีน เป็นการผสมผสานรูปแบบศิลปะและวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเข้าด้วยกัน วิธีการพ้องเสียง คือ การใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์ด้านการออกเสียงของภาษาจีนในการเชื่อมโยงการออกเสียงของอักษรที่มีความหมายสื่อถึงสิ่งหนึ่งกับการออกเสียงอักษรที่มีความหมายมงคล ซึ่งอาจเป็นการพ้องเสียงเหมือน หรือมีความคล้ายคลึง เพื่อแสดงออกถึงความหมายแฝงอันเป็นมงคล (Ma, 2010, P.43) เช่น การพ้องเสียงระหว่างอักษร “ฝู (Fú 蝠)” จากคำว่า ค้างคาว (Biānfú 蝙蝠) กับอักษร “ฝู (Fú 福)” ที่แปลว่าความสุข มักนิยมใช้เป็นลวดลายตกแต่งคู่กับลวดลายอักษร “โช่ว (Shòu 寿)” ที่มีความหมายสื่อถึงอายุยืนยาว (ดังภาพที่ 2) เพื่อสื่อถึง “ชีวิตที่เปี่ยมด้วยความสุขอันยืนยาว” และลวดลายดอกหงฮวา (Róng huá wén 荣花纹) ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า “หงหว่า (Róng huá 荣华) ที่แปลว่ารุ่งเรือง” ลวดลายดอกหงฮวา จึงสื่อถึง “ความเจริญรุ่งเรือง มั่งคั่ง และเกียรติยศ” (ดังภาพที่ 3) ทั้งนี้ในวัฒนธรรมสิริมงคลดั้งเดิมของจีนมีตัวอย่างรูปแบบลวดลายที่แสดงออกโดยใช้วิธีคำพ้องเสียงอยู่เป็นจำนวนมาก การตกแต่งเขียนสีลวดลายบนงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ยังแสดงให้เห็นถึงการสืบสานและต่อยอดการสร้างสรรคัลวดลายด้วยวิธีการดังกล่าวเช่นกัน โดยส่วนใหญ่มักแสดงให้เห็นในส่วนของการตกแต่งลวดลายบริเวณส่วนเสื้อผ้า

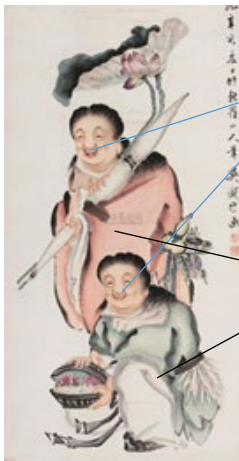
ภาพที่ 2 การใช้ลวดลายค้ำคาวเพื่อสื่อถึงความสุขอันยืนยาว
(ที่มา : ซูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023b)

ภาพที่ 3 การใช้ลวดลายดอกทรวงฮวา (荣花纹)
เพื่อสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง มั่งคั่ง และเกียรติยศ
(ที่มา : ซูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023c)

1.2 อัตลักษณ์ด้านรูปทรง

งานประติมากรรมจีนดั้งเดิมได้มีพื้นฐานวิธีการขึ้นรูปมาจากศิลปะการวาดภาพจีนดั้งเดิม (Sun, 2018, P.3) ซึ่งงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้าง โดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น เป็นผลมาจากการพัฒนา บูรณาการ และการสืบสานต่อยอดงานประติมากรรมจีนดั้งเดิม ถือเป็นศิลปะพื้นบ้านรูปแบบหนึ่งของจีนรูปแบบศิลปะการขึ้นรูปของงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์นี้จึงมีรากฐานมาจากศิลปะพื้นบ้านและก่อตัวขึ้นจากระสนิยมทางสุนทรียภาพพื้นบ้านของเหล่าชนชาวจีน ดังตัวอย่างงานประติมากรรมรูปเหอเหอเอ๋อร์เซียน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่าง 2 เทพเซียนในตำนานพื้นบ้านของจีน รูปทรงของงานประติมากรรมของโรงงานแห่งนี้วาดจากภาพวาดจีนดั้งเดิม ตั้งแต่การตกแต่งใบหน้า ทรงผม และสีเสื้อผ้าของตัวละครล้วนเป็นผลมาจากการบูรณาการ การต่อยอด และการพัฒนารูปแบบศิลปะจีนดั้งเดิม

รูปแบบการแต่งหน้า
ทรงผม และท่าทาง
ที่คล้ายกัน

สีและสไตล์เสื้อผ้า
ที่คล้ายกัน

ภาพที่ 4 การตกแต่งใบหน้า ทรงผม และสีเสื้อผ้าของตัวละคร

พัฒนามาจากรูปแบบศิลปะจีนดั้งเดิม

(ที่มา : ชูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023d)

นอกจากนี้การเลือกรูปมนุษย์และรูปร่างโดยรวมของประติมากรรม ยังมีเอกลักษณ์จากศิลปะพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นอย่างมาก แนวคิดหลักของประติมากรรมรูปทรงมนุษย์ส่วนใหญ่มีลักษณะของการขอพรเพื่อความสงบสุข ความมั่งคั่ง ความโชคดี การแสวงหาผลประโยชน์ และการหลีกเลี่ยงภัยพิบัติ แนวคิดหลักของการสร้างตัวละครส่วนใหญ่ใช้วิธีการสร้างเทวรูปทางศาสนา และพระพุทธรูป เช่น เทพชกลกชีว เจ้าแม่กวนอิม พระศากยมุนี นางฟ้า ซึ่งมีเส้นทางการจิตวิญญาณในการขอพรแบบพื้นบ้าน

ประติมากรรมเครื่องเคลือบของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจันทบุรีมีรูปทรงหลายรูปแบบ ทำทางที่หลากหลาย เช่น รูปทรงของผลงาน “เทพธิดาโปรยดอกไม้” ได้มาจากรูปทรงของนางอัปสรในศิลปะจิตรกรรมฝาผนังต้นหวงของจีน โดยเทพธิดามีรูปร่างเป็นรูปตัว S ทั้งนี้จากผลงาน “เทพธิดาโปรยดอกไม้” พบว่า ประติมากรรมเครื่องเคลือบจันทบุรีมักใช้เทคนิคการขึ้นรูปประติมากรรม เช่น การปั้น การฉลุลาย การทับซ้อนกันเป็นชั้น ฯลฯ

ภาพที่ 5 เทพธิดาโปรยดอกไม้รูปทรงตัว S
(ที่มา : นิเว ยูสเซอร์, 2563)

1.3 อัตลักษณ์ด้านเทคนิค

การแกะสลักงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นสืบทอดงานฝีมือแบบดั้งเดิมของเทคนิคการตกแต่งเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ทั้งเทคนิคการพิมพ์ขึ้นรูปและเทคนิคการเขียนสีบนเครื่องเคลือบ ทั้งนี้เทคนิคการพิมพ์ขึ้นรูปเป็นกระบวนการเผาของประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ซึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามเตาเผา วิธีการและอุณหภูมิได้รับการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ ในขณะที่เทคนิคการเขียนสียังคงรักษารูปแบบการตกแต่งเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิมของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นเอาไว้

1.3.1 เทคนิคการพิมพ์ขึ้นรูป

เทคนิคการพิมพ์ขึ้นรูปมีข้อกำหนดทางเทคนิคที่สูงมากสำหรับช่างฝีมือ รูปร่างโดยรวมของช่องว่างที่แกะสลักจะต้องสมบูรณ์ โครงครมมีความหนาแต่สม่ำเสมอ และตะเข็บควรมีความยืดหยุ่นตามธรรมชาติ โดยช่างต้องใช้ลวดเหล็กในการตัดชิ้นโคลนที่มีขนาดและความหนาสม่ำเสมอในการพิมพ์ขึ้นรูปตามประสบการณ์ และกดให้แน่น เพื่อให้ชิ้นโคลนยึดติดกับแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์และปรับตามตามรูปร่างของช่องว่าง เพิ่มแถบโคลน “ลูกฟูก” ที่คล้ายกับกระดาดลูกฟูกเพื่อรองรับ ในเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น เรียกกันทั่วไปว่า “เฉิงจื่อ (Chéng zi 埙子)” โดยจะขึ้นอยู่กับความหนาและขนาดของชิ้นส่วนและจะต้องทำให้โคลนว่างที่รอยต่อของแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ทั้งสองชิ้นสูงกว่าขอบของแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์เล็กน้อย ซึ่งสามารถทำให้แม่พิมพ์เปล่ากระชပ်ได้เมื่อแม่พิมพ์ถูกต่อกัน ประติมากรรมเครื่องเคลือบที่มีรูปร่างซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้อาจมีแม่พิมพ์ได้หลายสิบหรือหลายร้อยชิ้นหลังจากถอดประกอบแล้ว ช่างฝีมือจะพิมพ์ขึ้นส่วนของช่องว่างแล้วตากาด้วยโคลนตามรูปร่างของเครื่องเคลือบ รูปร่างโดยรวมจะต้องได้รับการเก็บรายละเอียดหลายครั้งก่อนและหลังการอบแห้งในที่ร่ม ในการพิมพ์ขึ้นรูปและการติดกาของแต่ละส่วนของแม่พิมพ์เพื่อเชื่อมต่อกัน ความล้มเหลวในส่วนเชื่อมหรือโมดูลเดียวจะทำให้ประติมากรรมเครื่องเคลือบทั้งหมดพังหรือแตก

ภาพที่ 6 เทคนิคการพิมพ์ขั้นรูป

(ที่มา : ซูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023e)

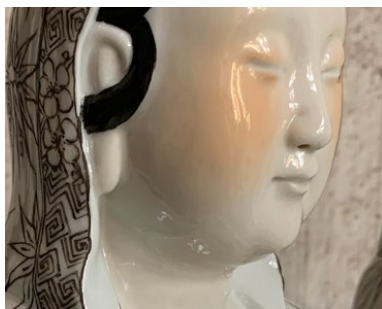
1.3.2 เทคนิคการเขียนสีบนเครื่องเคลือบ

เทคนิคการวาดภาพเขียนสีของจิ่งเต๋อเจิ้นมีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น เทคนิคเขียนสีนูน (Fěncǎi 粉彩) สีโบราณ (Gǔcǎi 古彩) สีลายน้ำทอง สีใหม่ (Xīncǎi 新彩) และสีอีนาเมล (Fàláng cǎi 珐琅彩) ทั้งนี้เทคนิคการวาดภาพเขียนสีหลักที่ใช้ในประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น คือ เทคนิคเขียนสีนูน (Fěncǎi 粉彩) และสีโบราณ (Gǔcǎi 古彩)

การตกแต่งด้วยเทคนิคเขียนสีนูน (Fěncǎi 粉彩) และสีโบราณ (Gǔcǎi 古彩) เป็นการตกแต่งลงลายบนตัวเครื่องกระเบื้องเคลือบเนื้อสีขาวโดยใช้เม็ดสีและเทคนิคในการวาดภาพเขียนสีนูน (Fěncǎi 粉彩) และสีโบราณ (Gǔcǎi 古彩) ทั้งนี้กระบวนการวาดนั้นซับซ้อนและมีการแบ่งงานอย่างชัดเจน กระบวนการตกแต่งแต่ละขั้นตอนต้องทำโดยผู้เชี่ยวชาญ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย การวาดเส้น การเติมสี การลงสี และการเขียนลายน้ำทอง หลังจากลงสีเสร็จสิ้นแล้ว จะมีการนำไปเผาในอุณหภูมิ 750 - 800 องศาเซลเซียส เพื่อสร้างประติมากรรมเครื่องเคลือบเขียนสีบนเครื่องเคลือบที่อุดมไปด้วยเอกลักษณ์เฉพาะประจำภูมิภาคของจิ่งเต๋อเจิ้น

ประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของโรงงานแห่งนี้มีวิธีการตกแต่ง 2 แบบ ได้แก่ 1) การตกแต่งด้วยการลงสีไปบนผลงานที่ไม่มี

การลงเคลือบ กล่าวคือ ช่างฝีมือจะใช้ฟองน้ำในการแต้มสีแดงอ่อน ๆ ลงบนตัวงานประติมากรรมที่ทำจากดินเหนียวบริสุทธิ์และผ่านการเผาโดยไม่มี การลงเคลือบ (ดังภาพที่ 7) 2) การตกแต่งด้วยการลงสีไปบนผลงานที่เคลือบด้วยสีขาว (ดังภาพที่ 8) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบเทคนิคการตกแต่งระหว่าง 2 วิธีนี้พบว่า ผลลัพธ์ของการตกแต่งด้วยวิธีลงสีไปบนผลงานที่ไม่มีการลงเคลือบจะใกล้เคียงกับพื้นผิวในความเป็นจริงมากกว่า

ภาพที่ 7 การเติมและเกลี่ยสีบนผลงานที่มีการลงเคลือบสีขาว
(ที่มา : ชูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023f)

ภาพที่ 8 การเติมและเกลี่ยสีบนผลงานที่ไม่มีการลงเคลือบ
(ที่มา : ชูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023g)

พื้นที่สำหรับวาดตกแต่งเขียนสีบนงานประติมากรรมเครื่องเคลือบมีสัดส่วนมากที่สุดในตัวงาน โดยปกติแล้วความเข้าใจด้านสุนทรียภาพจะขึ้นอยู่กับแนวคิดหลัก บุคลิกภาพ และลักษณะอื่น ๆ ของเครื่องเคลือบและลวดลายได้รับการออกแบบตามความต้องการในการตกแต่งของเสื้อผ้า เช่น ปลายแขน คอปก และขอบกระโปรง มักตกแต่งด้วยลวดลายต่อเนื่องเป็น 2 มิติ เช่น ลายน้ำทะเล ลายประแจจีน ลายหุริฮั ส่วนเสื้อผ้าที่มีพื้นที่ใหญ่ ๆ เช่น กระโปรงมักประดับด้วยลายดอกบัว ลายดอกโบตั๋น และลายใบไม้ ซึ่งหมวดหมู่ของลวดลายตกแต่งก็แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเพศ อายุ และบุคลิกภาพของผลงาน

2. ความหมายทางวัฒนธรรม

การใช้สีในการตกแต่งแสดงให้เห็นคุณลักษณะทางสุนทรียภาพภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรม และความเชื่อในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน และลวดลายก็เป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาและสืบทอดมาจากการตกแต่งที่มีประวัติศาสตร์นับพันปี สิ่งเหล่านี้เป็นการแสวงหาทางจิตวิญญาณและความคาดหวังของผู้คนในการมีชีวิตที่เป็นสิริมงคล โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทพเจ้า และเทพธิดาในตำนานของจีนวิบุรุษในนิทานพื้นบ้าน หรือบุคคลสำคัญในชีวิตจริง สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา การแสวงหาความงาม การยกย่องวิบุรุษของศิลปิน ทั้งนี้การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอันเป็นมงคลแบบดั้งเดิมเข้ากับการสร้างสรรค์ทางศิลปะได้ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคมและคุณค่าทางศิลปะซึ่งเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของทุกสาขาอาชีพ

2.1 ความหมายทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นสิริมงคลผ่านสีลวดลาย

สีที่ใช้ในการตกแต่งของประติมากรรมเครื่องเคลือบของโรงงานเครื่องเคลือบแห่งนี้มีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่และความเป็นพื้นบ้าน สีที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสีที่ใช้เขียนบนเครื่องเคลือบแบบสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง โดยสีที่ใช้กันทั่วไปสำหรับ

บุคคลสำคัญทางศาสนาส่วนใหญ่เป็นสีส้ม สีแดง และสีเหลือง และที่สำคัญ การตกแต่งด้วยสีนู้ม (Fěncǎi 粉彩) แบบดั้งเดิมของจิ้งเต๋อเจิ้นนั้นจะเต็มไปด้วยสีสันทึบหลากหลาย โดยหลังการเผาสามารถสร้างเฉดสีต่าง ๆ ออกมาได้ เช่น สีแดง เขียว เหลือง น้ำเงิน ม่วง สีสันทึบในการตกแต่งที่หลากหลาย สดใส และกลมกลืนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประติมากรรมพื้นที่จิ้งเต๋อเจิ้น ทั้งนี้สีที่ใช้ในการตกแต่งได้สืบทอดทฤษฎีจินโบราณเกี่ยวกับธาตุทั้ง 5 และสีทั้ง 5 ตลอดจนประเพณีการใช้สีตามลำดับขั้น เทศกาล และฤดูกาล สีสันทึบเหล่านี้ได้เผยให้เห็นถึงเสน่ห์ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของจีน

ในวัฒนธรรมสิริมงคลดั้งเดิมของจีน ลวดลายตกแต่งส่วนใหญ่ มักออกแบบโดยอิงองค์ประกอบจากรูปร่างของมนุษย์ ดอกไม้ พรรณพืช และสัตว์ แล้วนำมาปรับแต่งให้เป็นลวดลาย (Ma, 2002, P.71) ทั้งยังมีการใช้เรื่องราวจากนิทานพื้นบ้านและเทพตำนานจีนสมัยโบราณเป็นภูมิหลังทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดระบบการออกแบบ “ลวดลายสู่ความเป็นสิริมงคล” (Huang, 2006, P.56) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออวยพรให้บรรลุความปรารถนา อันดีงาม เช่น การอวยพรให้มั่งมีโชคลาภ มีอายุยืนยาว และประสบแต่ความสุข สมหวัง โดยลวดลายตกแต่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่ ลายค่างควว ลายผลท้อ อายุยืน ลายใบไผ่ ลายเมฆ ลายนกกระเรียน และลายหุริอิ ซึ่งลวดลายตกแต่งเหล่านี้ใช้อย่างแพร่หลายในงานประติมากรรมเครื่องเคลือบของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้นเช่นกัน ลวดลายเหล่านี้สามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็นประเภทต่าง ๆ เช่น “ลายฝู 福” ที่สื่อความหมายถึงความสุข “ลายลู่ 祿” ที่สื่อความหมายถึงบุญวาสนา อำนาจ เกียรติยศ และลาย “โซ่ว 寿” ที่สื่อความหมายถึงอายุยืนยาว ลวดลายเหล่านี้ล้วนอุดมไปด้วยความหมายทางวัฒนธรรมอันเป็นมงคลของจีน ซึ่ง “ฝู 福” “ลู่ 祿” “โซ่ว 寿” ก็คือ เทพเจ้า “ฮก ลก ซิ่ว” ในภาษาจีนแต้จิ๋วที่ชาวไทยคุ้นเคย

ภาพที่ 9 ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบ
ที่สื่อความหมายถึงความสิริมงคล
(ที่มา : ซูจิ่ง จ้าว (Shujing Zhao), 2023h)

2.2 ความหมายทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเคารพต่อบุคคล ในผลงาน

ประติมากรรมเครื่องเคลือบทางศาสนาที่เป็นรูปเทพเจ้า ส่วนใหญ่จะใช้เป็นเครื่องบูชาสำหรับความเชื่อทางศาสนา และเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของผู้คนที่ปรารถนาจะมีชีวิตที่ดีขึ้น หลายครอบครัวในประเทศจีน มีการบูชาประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปเทพเจ้า มีการทำพิธีขอพรและสวดมนต์ ในเทศกาลสำคัญ ๆ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาของผู้คนและการเคารพต่อเทพเจ้า

ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมของประเทศไทย ประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของโรงงานแห่งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นประติมากรรมรูปเหมาเจ๋อตุง ยุวชนแดงจีน หรือวีรบุรุษของชนชั้นแรงงาน ประติมากรรมเหล่านี้ไม่เพียงสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะนั้น แต่ยังรวมถึงการแสดงความเคารพต่อผู้นำและวีรบุรุษในช่วงเวลานั้น

2.3 ความหมายทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงการสืบทอดเทคนิคเชิงช่าง

ช่างฝีมือโบราณโดยทั่วไปแล้วถ่ายทอดเทคนิคทางศิลปะของพวกเขาผ่านคำพูด สำหรับวิธีการสืบทอดแบบดั้งเดิมของเครื่องเคลือบจึงต่อเจิน คือ การสืบทอดผ่านอาจารย์และลูกศิษย์ การสืบทอดประเภทนี้ทำให้เกิด “สูตรลับ” หรือ “เคล็ดลับทางศิลปะ” เป็นจำนวนมากที่สืบทอดมาจากพ่อแม่สู่ลูก ในครอบครัวของช่างฝีมือรุ่นต่อรุ่น หรือจากอาจารย์สู่ลูกศิษย์ ซึ่งพลังของเทคนิคที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและระบบสืบทอดแบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์นี้ทำให้เทคนิคแบบดั้งเดิมสามารถคงอยู่ได้หลายพันปี

เมืองจิ่งเต๋อเจินมีดินขาวเกาลินที่อุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพสูง ควบคู่ไปกับประวัติศาสตร์การเผาเครื่องเคลือบที่มีมาเป็นเวลากว่าหลายร้อยปี ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบของโรงงานเครื่องเคลือบแห่งนี้ยังคงใช้เทคนิควิธีการแบบดั้งเดิมของจิ่งเต๋อเจินที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน การยึดมั่นในเทคนิคดั้งเดิมนี้ ไม่เพียงส่งผลให้เทคนิคเชิงช่างที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่รับได้การสืบทอด แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้เทคนิคดั้งเดิมได้รับความสนใจจากผู้คนในยุคปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

สวี่ เซ็น นักวิชาการแห่งราชวงศ์ฮั่นตะวันออก นิยามคำว่า สิริมงคล (吉祥 อ่านว่า จีเสียง) ไว้ในหนังสือคัมภีร์อักษรจินโบราณที่ชื่อว่า “ซัวเหวินเจียจื่อ” ว่า คำว่า “จี (Jí 吉)” หมายถึง ความดี ความเป็นสิริมงคล และ คำว่า “เสียง (Xiáng 祥)” หมายถึง ความสุข และเมฆแห่งความโชคดี” (Xu, 2006, P.114) ภายหลังผู้คนใช้คำว่า “จี (Jí 吉)” และ “เสียง (Xiáng 祥)” รวมกันเพื่อสื่อถึงความดีงามและความมงคล วัฒนธรรมมงคลดั้งเดิมของจีนปรากฏบนเครื่องเคลือบเป็นสัญลักษณ์รูปเคารพที่แสดงถึงคำอวยพรและการประดับตกแต่งเพื่อความสวยงาม ต่อมาด้วยความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีการผลิตเครื่องเคลือบ ลวดลายตกแต่งมีความซับซ้อนและสวยงามมากขึ้น เช่น ลายมังกรและลายหงส์ ลายค้างคาว ลายนกกระเรียน ลายดอกโบตั๋นก็ได้

ปรากฏขึ้น ลายมังกรจีนเหล่านี้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดประวัติศาสตร์ ลายตกร่างมังกรเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการตกแต่งประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ที่สร้างโดยโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบมาอย่างต่อเนื่อง ไม่เพียงแต่เป็นการฉายภาพความงามแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความสนใจด้านสุนทรียภาพแบบดั้งเดิม ความปรารถนาอันดีงามของผู้คนเพื่อชีวิตอันเป็นมงคล

รูปแบบการแกะสลักเครื่องเคลือบของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้น ประเทศจีนยังซึมซับงานศิลปะแบบดั้งเดิม เช่น ละครจีน วรรณกรรม และการแกะสลักไม้ในแง่ของแนวคิดหลักและรูปทรงที่สร้างสรรค์ “รูปแบบประติมากรรมจีนแบบดั้งเดิมมีเนื้อหาทางวัฒนธรรมและจิตวิทยาของประเทศจีนที่สั่งสมมานานนับพันปี (Sun, 2018, P.3) ความสำคัญทางวัฒนธรรมของคุณลักษณะการสร้างขึ้นรูปยังคงรักษาคุณค่าและจิตวิญญาณของวัฒนธรรมจีนแบบดั้งเดิม ในรายละเอียดการสร้างขึ้นรูปตัวละครสามารถสะท้อนถึงประเพณีพื้นบ้านของจีนและความรักในวัฒนธรรมอันเป็นมงคล แนวคิดหลักของงานประติมากรรมส่วนใหญ่ นำมาจากเทพเจ้าทางศาสนา ตลอดจนเรื่องราวและตำนานที่สื่อถึง “มารยาท ความชอบธรรม ความเมตตา กรุณา ภูมิปัญญา และความน่าเชื่อถือ” ของปราชญ์โบราณเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมที่ยอดเยี่ยตามประเพณี เช่น ความเคารพและกตัญญูต่อผู้สูงอายุ ความเอาใจใส่คนในครอบครัว ความเชื่อใจเพื่อน และความสุภาพต่อผู้อื่น ประติมากรรมเครื่องเคลือบเป็นสื่อกลางที่สื่อถึงวัฒนธรรมอันเป็นมงคลของจีน และเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของวิถีการผลิตในท้องถิ่น ประเพณีทางวัฒนธรรม และการสืบสานทางประวัติศาสตร์ของจิ้งเต๋อเจิ้น

นอกจากนี้ การตกแต่งงานประติมากรรมเครื่องเคลือบรูปทรงมนุษย์ของโรงงานประติมากรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นยังมีลักษณะการตกแต่งที่โดดเด่น สีของลวดลายตกร่างส่วนใหญ่เป็นสีแดง เขียว เหลือง ม่วง ทอง สีส้ม และสีที่มีความบริสุทธิ์สูงอื่น ๆ “งานหัตถกรรมของภูมิภาคมักเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภูมิภาค เป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิต ประเพณีทางวัฒนธรรม

มรดกทางประวัติศาสตร์ และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ” (Fang, 2004, P.32) การใช้เทคนิคเขียนสีตกแต่งนี้ สอดคล้องกับการใช้เทคนิคเขียนสีในวัฒนธรรมจีนโบราณและมรดกทางประวัติศาสตร์ รวมถึงความนิยมชมชอบที่จะสร้างความรู้สึกรื่นเริงและอบอุ่นในช่วงเทศกาล เช่น เทศกาลจีนโบราณมักใช้สีแดงสดเป็นสีหลัก ผสมกับสีส้ม สีเหลือง และสีเขียวที่เป็นสีที่กลมกลืนกับบรรยากาศของสีทอง และสีม่วงมักใช้เพื่อแสดงสถานะที่โดดเด่น สีตกแต่งเหล่านี้ใช้อย่างกลมกลืนทั้งในด้านพื้นที่ ความสว่าง และความบริสุทธิ์ แสดงถึงความอบอุ่น สดใส ความหมายอันเป็นมงคลและประสบการณ์ทางภาพอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ

เอกสารอ้างอิง

- นิวยุสเซอร์. (2563). ภาพเทพธิดาโปรยดอกไม้รูปทรงตัว S. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2567 จาก http://www.360doc.com/content/20/0722/22/68876976_926200289.shtml#google_vignette
- ซูจิ่ง จ้าว. (Shujing Zhao). (2023a). ลายลูกท้อที่ปรากฏบนงานประติมากรรม [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023b). การใช้ลวดลายค้างคาวเพื่อสื่อถึงความสุขอันยืนยาว [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023c). การใช้ลวดลายดอกหงษ์ฮวา (荣花纹) เพื่อสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง มั่งคั่ง และเกียรติยศ [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023d). การตกแต่งใบหน้า ทรงผม และเสื้อผ้าของตัวละคร พัฒนามาจากรูปแบบศิลปะจีนดั้งเดิม [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023e). เทคนิคการพิมพ์ขึ้นรูป [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023f). การเติมและเกลี่ยสีบนผลงานที่มีการลงเคลือบสีขาว [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023g). การเติมและเกลี่ยสีบนผลงานที่ไม่มีการลงเคลือบ [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2023h). ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบที่สื่อความหมายถึง ความสิริมงคล [รูปภาพ]. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cao, C. & Chen, L. (2008). *Jingdezhen Sculpture and Porcelain Art*, South China University of Technology Press.
- Fang, L. (2004). The modern value of traditional handicrafts. *Chinese Handicrafts*, 4(1).

- Huang, J. (2015). A preliminary study on Jingdezhen sculpture and porcelain factory and its Buddhist art. *Social Science Forum*, 6(11).
- Huang, T. (2006). Homophone symbols and auspicious folk customs. *Journal of Hebei University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, 31(2), 6.
- Ma, H. (2002). A brief discussion of auspicious culture. *Journal of Qinghai University for Nationalities (Social Sciences Edition)*. 29(4), 3.
- Ma, J. (2010). On the national cultural connotation in auspicious patterns. *Hundreds of Artists (A01)*, 3(1), 43.
- Sun, Z. (2018). *History of Contemporary Chinese Sculpture*. China Youth Publishing House.
- Xia, X. (2019). *Research on Jingdezhen Porcelain Sculptures during the Republic of China*. Jiangxi Fine Arts Publishing House.
- Xu, S. (2006). *Shuowen Jiezi*. Jiuzhou Publishing House.